

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
ezimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János; Berde Áron, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor,**
helyettes szerkesztő: **Szabó Sámuel.**

Tartalom: Figyelmeztetés (eladó csemeték stb.). — Felhívás a párisi kiállítókhoz. — A belegi uradalom leírása. Tatár Lőrincz. — Pályamű az istállózási rendszerről. — A répamag termelése. Domokos István. — Új módja a dugvány készítésnek. K. — A vértetű. — A csalán értékesítése. — A borok lehuzásáról. Rösztler Károly. — Ragályos kór a disznók közt. — Egyleti mozgalmak: Választm. ülés 1878. ápril 1-én. — Vidéki gazdasági tudósítások: Ó-Rodna, Galacz, Gyulafehérvár, Kolozsvár. — Piaczi árák. — Hirdetések.

Figyelmeztetés.

Az erdélyi gazdasági egylet köztelkén még kaphatók:

Alma-oltványok (52 faj); körte-oltványok (92 faj); őszi barack-oltványok (17 faj); kajszin barack-oltványok (15 faj); szilva-oltványok (22 fa); cseresznye-oltványok (20 faj); meggy és amarilla-oltványok (11 faj).

Oltványok darabja 40 krajczár. Oltógaly darabja 2 kr. Borszőlő, mintegy 50,000 sima vessző (riesling, oportó, pinot noir), ezere 4 frt. gyökeres vessző (riesling, oportó, pinot noir, traminer), ezere 15 frt. Asztali szőlő, mintegy 3000 sima vessző (legnemesebb korai fajok), darabja 2 kr. mintegy 2000 gyökeres vessző (legnemesebb korai fajok), darabja 10 kr.

Csomagolás fejében minden darab csemete után 2 kr. pakkolási díj jár. Oltógaly és szőlővessző csomagolásánál a pakkolás ára a csomag nagysága szerint fizetendő. Szíves megrendeléseket csak

is az erdélyi gazdasági egylet titkári hivatala fogad el és azokat készpénzfizetés vagy utánvét mellett expedálja. A megrendelések beérkezésök sorrendje szerint foganatosíttatnak, helyt házhoz küldetnek, vidékre pedig a t. vevő kívánsága szerinti alkalommal szállíttatnak el. Világosan kitétetni kérjük a megrendelésben, hogy ha valamely faj időközben elfogyott volna, lehet-e azt vagy nem hasonló jóságú fajjal pótolni? Az egyleti hivatalos helyiség: **Kolozsvárt, főtér 36. szám** alatt található.

Felhívás a párisi kiállítókhoz!

A párisi közkiállítási m. orsz. központi bizottságtól, mart. 31-ikén következő értesítést vettük:

„Alulírt központi bizottság felhívja mindazon kiállító urakat, a kik a kiállításba szóló állandó belépti jegyre tartanak igényt, hogy arczképüket 2 példányban, visitkártya alakban f. évi április hó 10-ig a következő czim alatt küldjék be Párisba:

A monsieur le commissaire royal de la Hongrie de l'exposition universelle de 1878. **Paris 54. Avenue Bosquet.**

Figyelmeztetnek a t. kiállító urak küldeményüket kellően bérmentesíteni, miután a magyar királyi kormánybiztosság bérmentetlen küldeményeket el nem fogad.

Felkéretnek saját érdekében a t. kiállító urak, hogy az arczképeket a fenjelölt határidő alatt annyival is inkább beküldjék, mert a késedelem netaláni hátrányaiért a kormánybiztosság semmiféle felelőséget nem vállal el.

Azon kiállító urak, kik a szabad bemenetelt nem személyesen, hanem képviselőjük által kívánják élvezni, e tekintetben külön kérvényt kötelesek intézni, a m. kir. kormánybiztosság útján, a francia főbiztossághoz, ki e tekintetben azon jogot tar-

totta fenn magának, hogy ily kérelmek felett esetről-esetre határozhasson.*

Kelt Budapesten, 1878. mártius hó 27-én.

Harkányi Frigyes,
al-elnök.

— Tudomásunk szerint ezen arczképes jegyek arra valók lesznek, hogy a t. cz. kiállítók közül azok, kik e tárlat folyama alatt Párizst meglátogatják, a kiállítási helyiségekbe ingyen, belépti díj nélkül, szabadon ki és bejárhassanak. Az arczkép elővigyázatul szolgál, hogy a látogató jegyet más, mint a tulajdonos ne használhassa.

Azonban a tudósítással a t. elnökség megkésett. Hány falusi birtokos képes ily rövid határidő alatt a kívánatnak eleget tenni? s ha elkésik: nem ő lesz az oka. (Sz.)

A belegi uradalom leírása.

Szülőföldemtől messze szakadva, úgy hiszem erdélyi házműainak némi hasznot teszek velem, ha egy dunántúli nagyobb tagosított gazdaság ismertetését adom, e lapok hátsábjain.

Tolnai Gróf Festetics Ágoston ur ő méltósága belegi gazdasága a Dunán túl, Somogy megyében fekszik; áll a következő részletekből:

2291 hold szántóföldből, 161 hold rét, 321 hold legelő*)
745 hold erdő (mi nagyobb részt az őzek, szarvasok, fácánok részére el van különítve), 72 hold majorhely, udvar, gyümölcsös és szérűskert.

Ezen képen mindenki első tekintetre láthatja, mily kedvezőtlen arányban áll a szántóföld a rét- és legelővel; hátha még oda teszem, hogy ezen a területen van 108 darab jármás ökör, 6 darab jármás bival, 12 darab igás és tisztli ló, 5700 darab negretti fajbirka, télelteltetésre pedig 20—25 darab 3 éves tinó és az uradalom más gazdaságaiból ide áthajtatni szokott 28—32 darab mustra ökör, mi göboly-ökörré hizlalandó.**)

Ezen bajon segítve van az által, hogy évenként vettetik a földra szerint 180 hold zabos bükköny, 160 hold vörös lóher vagy felerészben svéd lóher (*trifolium hybridum*) és kísérletkép baltaczim (*Hedisarum onobrychis sativa*) árpával, mint védnövényvel; 36 hold luczerna, 40 hold burgundi répa, 30 hold takarmány-törökbuza (sűrű törökbuza) három részletben elvetve. Ha azonban valamelyik takarmányféle nem valami nagy reményekkel biztat, akkor mohar, köles vagy rozsaratás után rozstarlóba tarlórépa (kerek répa); non putarem esetén ott vannak a téglával kirakott vermek, ebben ősszel répalevél, törökbuza zölden, mint takarmány szecskává vágva besóztatik és tavaszfelé buza, árpa, zabtörökkel keverten vagy szecskával adatik az állatoknak; a répa megvágva buza, árpa, zabtörökkel kevés II-od árpa rostaalja vagy szemdarával meghintve és leöntözve sós vízzel: fűlesztett takarmánynyá készítettik az arra épült fűlesztő kamrákban; ha a szükség kívánja az olajpogácsa is, mi olajútés után marad, feltakarmányoztatik.***)

*) Ide nem értve az erdei legelőt.

**) 1 darab mustra ökör ára decemberben 75 frt volt, ma egy göbolyökörré 185—190 forint az igért ár.

***) Szivesen vennők a takarmányozás módjának és adagainak bővebb ismertetését.

Itt tehát, mint látható, a szarvasmarhák legeltetéséről absolute szó sem lehet, mert a meglevő legelő, részben a birkanak is kevés; de másrészt oly helyeken van, mi részben szélhordta homok s édes vízi képződmény levén (kevés homag felréteggel), mely nyáron hamar kiszárad. De ezen is segítve van, mert 5—5 öl távolra quadrát be van ültetve ákáczfával, melynek egy része már terebélyes fa, mit még nyesés által is fokoznak. Ha az uradalmi tisztség a legeltetési mania-ban szenvedne, ezen is lehetne segíteni; ha a szántóföld rovására legelő fordát állítanának. De nézetem szerint legeltetési rendszer mellett: a kifáradt ökörnek egész éjen át kell barangolnia, mig a kívánt tápanyagot a gyér, tán kiaszott legelőn felszedgeti, ugy hogy semmi ideje sem marad a pihenés és emésztési processusra; mig a jármás ökök másik része ki lévén fáradva, leheveredik és nyugszik a nélkül, hogy élelmét felkeresni megkísérlené. E miatt marháink a másnapi munkának nem képesek tökéletesen megfelelni, mert fáradtak vagy éheseek; ezért is télen ugy, mint nyáron istálon van a jármás ökör és igavonó állat. Ellenben a jó szellős, tiszta, világos és jó! almozott istállóban az igavonó marha a neki adott adagot elkölti, rendes időben tiszta friss vízzel megitatván, kipihenheti magát, meg a béres is nem kénytelen egész éjen át mellette virrasztani (kivéve a szerest, ki éjjel virraszt és nappal könnyü munkát végez) így reggel állat és cseléd megújult erővel foghat másnapi teendőihez. Nem is tekintve még azt, hogy ezáltal trágyatelepünk tetemesen gazdagul; az ellenőrzés könnyítve van, az ökök sokkal több munkát fognak végezni és mégis folyton jó erőben lesznek.

A belegi gazdaság nagyobb része 1854-ben lett tagosítva és a ki az uradalom ezen gazdaságát ma látja azóta először, aligha közönyösen fog mellette elmenni. Ezt a gazdaságot két pontján metszi országút és most a duna-drávai vasútvonal is átszeli. Az országút mentén 5—5 öl távolra terebélyes fák diszlenek: vadgesztenye, hárs, eper, köris, szil, fenyő, jegenye, nyár, ákáczfák, mint a hullámos felületű gazdaság helyi fekvése igényli; a legelők be vannak fásítva; az egész gazdaság széles határ-árokkal van elkülönítve a szomszéd gazdaságtól: az árok partban nyárfa, fent az árok tetején 2—3 soros ákácza eleven kerítés, mi minden 8—10-ik évben vágatás alá jön a beosztás szerint; az itt nyert fát részben majorsági erővel szőlőkaróvá faragják vagy szakmány-munkásoknak adják át; az esedékfát árverés úján eladják, vagy rőzsébe kötve a téglá- és cserépetétnél felhasználják.

A félre eső vagy árok és más körülmények miatt könnyen meg nem közelíthető helyeket remizékké alakítják menhelyül a vadaknak (t. i. szarvas, őz) vagy gyümölcsfákkal ültetik be.

A gyümölcsből jó termés mellett 5—600 frtot vesz be a gazdaság és még azon felül 10—12 akó szilvapalinkát is főzet. 1877-ben nov. dec. hóban a karthausi, szerecsika, Török Bálint, narancs és citrom almák darabja 2 kron kelt el, helyben átvéve; körtve 5 kr. volt darabonként; a gyümölcs vasúton láda és pakolás felszámításával utánvét mellett küldetett el; később még egyszer annyit lehetett volna érette kapni, de nagyon rot-

hadni kezdett volt, mert sok kárt tett benne a nagy szárazság és jégverés.

Az uradalmi mérnöki hivatal által a múlt évben létesített vízvezető és levelező árokhalózat által 80 hold lett használható állapotba hozva úgy, hogy ma nincs egy talpalatnyi földje a gazdaságnak, mely a helyi viszonyokhoz mérten valamire fel ne lenne használva, sőt még a vasutépítés után fennmaradt úgy nevezett material gödröket is fűzzel beültették (Salix aurea, és viminalis), melyből télen a téglavetők kosarat és kasokat fonnak.

Eltekintve azon kellemes szorakozástól, mit egy nagy körvadászat 300—400 hajtóval okoz, az illető tulajdonosnak és nagy számu vendégeknek: a vadászatból is van a gazdaságnak az a haszna, hogy évente 800—900 forintot vesz be vadakból; leszámítva azt, a mit a budapesti, déghi és böhöneyi kastélyi háztartás elfogyaszt

De nézzünk szét a környéken is; egyes ily virágzó uradalmak a községekre is jótékony befolyással bírnak, mert a rend, csinosság és munkafelosztás átszivárog a nép közé. Példa erre Sopron, Fehér, Zala, Veszprémmegyék; de itt Somogy megyében is sok olyan községet látunk, minőt Erdély csak a székely és szász földön képes felmutatni. Bár Somogy a távol vidéken lakók előtt inkább kanászairól és zsványairól híres, de azért helységekben rendszeren a szép tágas utcák mellett, szép rendben állnak a téglapületek és piros cseréptetőzetők kilátszik az utcákon 1—2 sorban diszljó és érett gyümölcsökkel megrakott fák közül, melyek alatt loczán a család tagjai képes ujságból olvasgatnak. Imé! itt a népet nem ölte meg a tagosítás, sőt jollétnek örvendenek és a ki maga dolgát végezte: mindig kap munkát egy-egy nagyobb uradalomnál.

Minő nyájas, vonzó kép ez! Mennyire óhajtanám ilyenek látni hazám minden vidékét!

Tatár Lőrincz,
gazdatiszt.

Pályamű az istállózási rendszerről.

A bekésmegyei gazdasági egyesület pályázatot nyit egy népszerű nyelven írt rövidebb munkára, mely kiindulván abból, hogy a gazd. haszonállatok tenyésztésének és tartásának átmenetelét a legeltetési rendszerről az istállózási rendszerre nem csupán a legelők megfogyatkozásából előállott kényszerűség, de általán az okszerűség is javasolja, az istállózási rendszernek legheylesőbb módja felől — tekintettel mind az állatok fajára, mind a tenyésztés céljára, mind az istállózásnak soknemű előnyeire — egyszerű, világos, meggyőző modorban adjon felvilágosítást és útmutatást. Terjedelmére nézve a munka mintegy 10 írott iv legyen és legkésőbbben f. évi szeptember 1-ig az egyesület elnökéhez idegen kézzel írva, jeligével ellátva és a jeligét kívülről, a szerző nevét pedig belülről tartalmazó lepecsételt levél mellékelésével beadassék.

Az egyesület által kinevezendő szakértők által legjobbnak ítélendő munka, ha dijra általában véve érdemes, 30 darab 4 frtos magyar aranynyal fog oly feltétel mellett díjaz-

tatni, hogy annak — ingyen terjesztése céljából — 1500 példányban eszközöndő első kiadási joga az egyesület, árusítási célból azontul történendő kiadásának joga pedig a szerzőt illeti. —

A répamag termelése.

Naponta sok panaszt hallunk gazdáinktól, hogy a kereskedésekből vásárolt magvak nagyobb része nem sikerül. Ezen bajnak okait akarom tudomásom szerint, bővebben kifejteni.

Hogy a magkereskedésekből vásárolt magvak, sok esetben nem sikerülnek, főként abban kell keresnünk, mert magkereskedőink egy része — tisztelet a kivételeknek — régi magot árul, pedig tudvalévő dolog, hogy a magvak csiraképességüket csak bizonyos ideig tartják meg.

Sok esetben a kereskedők sem okai ezen bajnak, mivel ők is egyes magtermelőktől vásárolják készletüket és így ők sem tudhatják: vajon a megvásárolt mag csiraképes-e vagy nem? s jóhiszeműleg azt, mint jót árultatják. Vannak ellenben olyan magkereskedők is, kik jól tudják, hogy az általuk megvásárolt készlet a kiválnaknak nem felel meg, de azért mégis megveszik és a rosszat jóval összeegyítve, mint jót árultatják. Hogyha azután a gazda ilyen magvat talál venni, vetése hiányos leend.

De másod sorban magunk is okai vagyunk ezen bajnak, mert ha a gazdaság részére szükséges magvakat miamagunk állítanánk elő, ez a baj végkép megszűnnék. Ezen szempont vezérel, mikor az alábbiakban, a répamag termését röviden előadom.

A répa két éves növény, mely első évben csak nagy hússos gyökeret nevel és arról gyökleveléket hajt, magot csupán a második évben hoz.

Ha répamagot akarunk tenyészteni, legelső teendőnk a fajt kiválasztani, melyre legalkalmasabb az oberndorfi sárga és piros fajta; ennek alakja butykos, azért könnyen kiszedhető és igen tápláló. Ha a fajra nézve megállapodtunk, tovább teendőnk, a magot megbízható magkereskedőtől vagy tenyésztőktől bevásárolni.

A répa alá, földet még ősszel — jó mélyen — fel kell szántani vagy ásatni, hogy a téli fagy azt elaprózza és megtermékenyítse. Tavasszal, midőn a hó elment és a talaj kissé felengedett s a kései fagyoktól nem lehet többé tartani, hozzá lehet a vetéshez fogni; mely időszak rendszeren mártius utoljára, vagy április elejére esik.

A vetés: jelzés, zsinor, eke után kapával, ültető lécz, vagy külön e célra készített sorvető géppel történik. A sorok egymástól távolsága 2 láb, az egyes növényeké pedig 1½ láb kell, hogy legyen. Egy holdra 10—12 font mag szükséges, melynek mennyisége a vetés milyenségétől függ.

Vetés előtt czélszerű a magot beáztatni két okból: 1-ör hogy a víz színén maradó selejtes magvakat — melyek vetésre nem alkalmasok — eltávolítsuk; 2-ör mert ezen áztatás által a mag csirázását siettetjük, minthogy a mag egy fás burokkal van ellátva; ez átázva, könnyebben csirázik. A mag kikélese

után a növénynek két, a szükséghez képest három kapálást adunk.

A gyökök kiszedésének ideje szeptember és október hónapokra esik. A magtermelésre szánt répagyököket már a kiszedésnél külön kell válogatni; csak oly példányokat szemeljünk ki, melyek a szaporítani kívánt faj jellegét minden tekintetben magukon viselik és teljesen sértetlenek. Az így kiválasztott répagyököket télire vermekbe rakjuk el.

Ezekkel az első évi munka be lenne fejezve, lássuk már a répamag művelésénél második évben előforduló munkákat.

Az áttevelt répagyökökből, a legegészségesebbeket április hó elején, külön e célra jól elkészített lyukakba kiültetjük és a földet körülök gyengén lenyomkodjuk. A magtermelésre kijelölt terület földje trágyázatlan, de jó erőben lévő legyen, melyet mint fennebb mondók, még ősszel, jó mélyen fel kellett szántani vagy ásatni.

Az egyes répák négyzetben, 3 láb távolságra ültetendők és így egy kataszt. holdra 6000 répa kell. A ritkás ültetés a mag jóságának nagyon kedvez, de így a talaj kellőleg nem használtatik ki; miért is nagyon ajánlatos, az üres helyeket paszuly vagy répamaggal beültetni, melyeknek árából, a répamag művelésére fordított költségekből valami megtérül. Több répafajt egymás mellé ültetni nem tanácsos, mivel a virágpör összekeveredése elkorcsosulást okoz.

Az így kiültetett répákat időről-időre — a mint a szükség kívánja — kétszer vagy háromszor megkapáltatjuk. Mikor szarát kezdenek hajtani és azok oly magasságra növekedtek, hogy a szél bennök kárt tehet, meg kell őket karózni; a karók magassága 5—6 láb kell, hogy legyen. Kötözés alkalmával a gyengébb és fattyuhajtások letördeltetnek. Midőn a növény egészen elvirágozott, a szár tetejét lecsipjük; ekként a mag tökéletesebben fejlődik.

A magnak érése szeptember hónapban kezdődik; a szedését akkor kell megkezdeni, midőn a magboriték sárgulni kezd. Minthogy könnyen hull — eleinte — egyenlőtlen érése miatt naponként szedni kell; később a szárazakat vigyázva le kell vágni és ponyvára kitéve szárogatni; végre kicsépelgetjük, a nyert magot megrostáltatjuk és száraz helyre vékonyan eltergetve tesszük el.

A répamag csírázó képességét 5 évig tartja meg. A magtermés 1 kataszt. holdon 8—15, meter mázsájáért 40—50 forintot megadnak. A magtermelésre fordított költség holdanként 100—125 frtra tehető és így a répamagtermelés gazdaságunk jövedelmének szaporítása tekintetéből is ajánlható foglalkozás.

Domokos István.

Egy új módja a dugványkészítésnek.

Az amerikai lapokban a dugvány készítésének egy régi módja újra felelevenítették. Ez abból áll, hogy azon galyak, melyek dugványoknak szemeltetnek ki, 10—12 nappal a teljes lemetzés előtt, annyira megtüretnek vagy bevágatnak, hogy azok az anyatóvel csupán egyik oldalon, vagy csupán kérgük-

nél fogva, vagy csak néhány rost által maradjanak összeköttetésben.

Ezen csekély összeköttetés elég arra, hogy a dugványnak szánt ágacska táplálja, míg az átmetszett részen még ez idő alatt annyi forrany képződik, hogy a mint a dugvány a szaporítóba tétetik, az sokkal gyorsabban és biztosabban megfoganszik, mint pedig az különben történni szokott.

Hunderson, egy amerikai kertész azt állítja, hogy így módon a múlt évben 10,000 tarka levelű pelargoniumot csupán 1% veszteséggel gyökereztetett meg, míg előbbi eljárása mellett legkevesebb 50% veszteséget szenvedett.

Ily dugványok némileg gyengébb öntözés mellett és kissé jobban kitéve a napbehatásának 8—12 nap alatt gyökeret vernek. Ez eljárást minden évelő virágfajnál a legjobb sikerrel lehet alkalmazni, ha hozzá a fiatal, még meg nem fásodott hajtásokat választjuk. Hunderson, mint ilyeneket a következő fajokat említi fel: Abutilon, Begonia, Szegfű, Heliotropum, Petunia. A cactusok minden faja. Oleander, Pelargonium, Geranium. Egy másik előnye ezen eljárásnak még abban rejlik, hogy az anyató kevésbé gyengítették és hogy a bevágás alatt új hajtások törnek rajta elő, a melyeket később szintén dugványoknak lehet használni.

Ezen eljárást már Duhamel leírta volt; az ő idejében úgy látszik egyedüli elfogadott dugványozási eljárás volt ez.

K.

A vértetű.

A földművelési miniszter ur 3488 sz. a. az összes törvényhatóságok és gazdasági egyletekhez a következő körlevelet intézte: „Az ország több részéből jelentések érkezvén a vértetű fellépéséről, ezen, különösen a gyümölcsfákat pusztító rovar elterjedésének lehető meggátlása, esetleg ott, hol már fellépett, irtása céljából közlöm ezennel a gazdasági egylettel ezen kártékony rovar ismertető jeleit és az irtási módokat. A vértetű a félröpiék rendjébe és a levelészek családjába tartozik. A kifejlesztett vértetű 1.5—2 millimeter hosszú, e szerint szabad szemmel alig látható, feketés-kék vagy sárga színű, háta és két oldala hosszúságú, a gyapothoz hasonló fehér anyaggal van borítva. A szárnyatlanok méz-sárgák, barna vörösek, a csápok rövidek és világos sárgák, a szemek aprók, alig láthatók, a lábak sárgások.

A szárnyasok fénylő feketék, potrohuk barna, szemeik igen nagyok, vékony lábaik áttetszők és barnás színűek.

A vértetű az eddigi megfigyelések szerint főleg almafán fordul elő, ritkábban a körtefán is. A vértetűcoloniák különösen az egy éves ágakat lepik el és pedig olyképen, hogy először az ágnak a talajfelé forduló részén foglalnak helyet, de később az egész ágat körülveszik. Jelenlétükről meg lehet győződni arról, hogy az ág azon része, melyen a vértetűcolonia tanyáz, fehér gyapjuszerű anyaggal van körülveve.

Az ág azon részein, hol a vértetű helyet foglalt, először egy kis dudorodás lesz látható, mely dudorodás folytonos és gyors növekedése folytán az ág felreped. Az így származot-

sebhely mindig nagyobb lesz, végre az egész ágat át fogja, azt kérgétől megfosztja és végre egészen tönkre teszi; a vértetű legnagyobb károkat a faiskolában okoz.

Óv- és irtószerei a következők:

1) Azon helyekről, hol a vértetű már fellépett, nem kell almafákat vásárolni. Ha nem puhatolható ki teljes biztonsággal, hogy mely helyről valók a beszerzett almafák, ez esetben az ültetés előtt kefével le kell dörzsölni, azon érdes helyeket pedig, melyeket kefével elérni nem lehet, fatapasszal ($\frac{2}{5}$ agyag, $\frac{2}{5}$ szarvasmarhahátrágya és $\frac{1}{5}$ mész vagy hamu) kell bekenni.

2) Irtószerei: dohányle, erős ecet, gázviz, hamulúg, borszesz, különös hatékonyan petroleum és a legjobb eredménnyel 12 liter víz, 1 liter petroleum és $\frac{1}{2}$ font szappanból álló keverék használatik.

Ezen szerek kefe vagy ecset segélyével a megtámadott helyekre mázoltatnak és a bekenés 3—4 heti időközben ismételtetik.

Kedvező eredmény azonban csak úgy várható, ha az illető vidéken az összes kert tulajdonosok hozzá látnak a pusztitáshoz és azt erély és kitartással foganatosítják.

Felhivom végre a megye közönségét, hogy mennyiben területén a vértetű fellépeése gyaníthatnák, minden kétely kizárása tekintetéből leendő constatálás végett néhány megtámadott ágacsokát a m.-óvári gazdasági akademiának küldjön és a rovar pusztítása érdekében annak idején erélyesen intézkedjék.

A csalán értékesítése.

A földmívelési ministerium következő körlevelet intézte vaimennyi gazd. egyesülethez: „Németországban újabb időben sikerült kísérletek történtek az ottan gyenge korában kiváló tejelésre ható takarmány gyanánt becsült csalánnak kenderképpen szövés, fonás céljából mívelése és feldolgozásával. Miután e hazánkban is nagy mérvben elterjedt növény vadon nő és nagyban termelése nehézségekbe nem ütköznék, a mívelési költségek pedig jóval csekélyebbek lehetnek, mint a kendernél, hol főleg a mag drágasága jelentékenyebb kiadásokat okoz — ugyanazért érdeklő birna, ha a csalán mívelése vagy fonálnak feldolgozása nálunk is kísérlet tárgyává tételnek, mire az egyesület figyelmét azon kérés mellett hívom fel, hogy a mennyiben az egyesület területén a csalán nagyobb mennyiségben található, vagy termelésére kedvező viszonyok léteznek egy vagy más, a tárgy iránt érdeklődő gazdával ide vágó kísérletek tételét kezdeményezni és a tett lépések, illetőleg az eredményről engem értesíteni sziveskedjék.

Az e kérdésben kívánatos tájékozás céljából egyébiránt egyelőre szivesen venném az egyesület azon intézkedését is, hogy a vidéken esetleg vadon talált csalánból bizonyos mennyiségnek kender módjára áztatása és feldolgozása iránt intézkednék és az úgy nyersen szárított, mint a kidolgozott csalánból ide mutatványt küldeni sziveskednék.

A borok lehúzásáról.

A bornak kellő időben való okszerű lehúzása, úgy szólván lelkét kepezi a pinczegazdaságnak; célja a borból azon anyagokat kiküszöbölni, melyek a csendes erjedés folyama-

alatt képződtek és a hordó aljára leülepedtek; ezek nem tartoznak a borhoz; ártalmára vannak, ha benne maradnak és azért eltávolítandók. Ismerkedjünk meg tehát az egyes borlehuzási módokkal, azok árny- és fényoldalaival.

Legrégibb és kisebb pinczékben divó borlehuzási mód volt az, midőn a bort csapon át egy csapalja kádba eresztették le és innen vederbe töltve a már előkészített hordóba öntötték. Ezen módját a lehuzásnak kerülni kell, mert a bor sokat veszít illatos részeiből és a levegővel igen nagy mértékben érintkezvén, ez nem ritkán eczetesedést von maga után.

Egy második és már jobb lehuzási mód a lopóval, illetőleg borfejtővel történik; ez nem egyéb, mint egy bádognál, vagy rézből készült U alakú cső*) melynek egyik vége csappal és szipókával bir, másik végét a lehuzandó hordóba illesztik, csapos felén hasonlóan egy üres hordó szájára, vagy kád fölibe helyezik; ekkor a szivón át a levegőt kiszívjuk, a csapot megnyitjuk és a bor a körlég által nyomtatva a légüres csövön, a kívánt helyre átömlik.

Előnye: a gyorsabb munka és a bornak a levegővel való kisebb érintkezése; hátrányául felróható, hogy csak kis hordónál alkalmazható és főként, hogy a seprő könnyen felzavarodik. Ehez hasonló munkát végez egy egyszerű kautsuk cső, mely hajlékonyságaért jóval kényelmesebb és czélszerűbb.

Borfejtésre használjuk továbbá a fuvót is; ez azonban csak ott talál alkalmazást, a hol épen könnyű szerrel rendelkezésünkre áll; senkisé fog ily eszközt ujonnan vásárolni, csak azért, hogy borokat húzzon le vele. Valamennyinél sokkal jobb a borszivattyu; ez oly gép, mely egy rendezett nagyobb pinczében sem hiányozhatók és okvetlen mindazon igényeknek megfelel, melyeket a borlehuzásnál követelünk; u. m:

1. munkaerő-kimélés és időnyerés; 2. a bor nem veszít illatából; 3. a körlég nem érintkezik a borral; 4. bor nem megy kárba elöntés által; 5. kedvünk szerint, tetszés szerinti távolságra dolgozhatunk, nagyobb edényből kisebbbe eresztethetjük borunkat és viszont; és végre 6. a bor egészen a seprőig tisztán lehuzható.

A szivattyu maga áll a szivó készülékből, sulykerékből és állványból; a kerék forgása által a bor egyik oldalon felszívatik, másikon kinyomatik. További részei a szivattyunak a „Kutyafej“, légmentesen záró csap és kautsuk csövek.

A munka maga következőképen történik: fiatal és inkább új borokat előbb csapon egy edénybe eresztik; ide tevődik a szivó cső, a többi csövek a távolsághoz mérten légmentesen állíthatnak össze; végükön a „Kutyafej“ van alkalmazva, melyet a megtöltendő hordó szájára illesztnek. A keréknek első néhány forgatása gyorsan történik, míg, a mint mondani szokás, — a szivattyu tele szívja magát; később nagyon egyenletesen kell forgatni és erre különös gond fordítandó, mert ez mind a munka minőségére, mind pedig a szivattyu jóságára befolyással van. Hogy ez a munka egyenletesen és gyorsan haladjon, egymást fölváltva négy ember szükséges hozzá. Ó borknál a szivó cső a csaphoz csavarandó, ezáltal tökéletesen

*) Szivárványnak nevezik.

kizárjuk a levegővel való káros érintkezést; egy ily szivattyuval óránként 30—40 hectolitert (300—350 erd. vedret) fejthetünk le.

Ezek volnának azon eszközök, melyeket a bor lehuzásánál alkalmazhatunk; lássuk még azon tényezőket, melyeket említett munkálatnál tekintetbe kell vennünk.

Legfőbb tényező gyanánt kell említenünk a körlég állapotát. Kivánatos, hogy az száraz és lehető tiszta legyen; jó akkor fejteni, ha e mellett még északi szél fú. Ilyenkor a körlég említett két tulajdonsággal bírván, a borban lévő szesz gyorsabban párolog, a bort mintegy körül burkolja és ez által a levegő vele kevésbé érintkezhetik; nedves időben csak kis mértékben történik ezen elpárolgás; a levegő, mely többnyire gombák (penész) csiráival telt, inkább érintkezik a borral és savképződést okoz. Nedves, viharos időben egyáltalán nem kell a borokat lehúzni.

A bor, természetesen csak már előre gondosan tisztított hordókba huzandó; ha oly hordókkal rendelkezünk, melyekbe hasonló bor volt, mint a milyent épen lefejtteni kívánunk, czél-szerű ezeket felhasználni; főelv a tisztaság, megválasztva külön-külön a piros és fehér bornak való hordókat.

Az első lehúzás történjék karácson után; a második szőlővirágzás előtt aprilisban; a harmadik augustusban és a negyedik vagy ugyanazon év deczemberében vagy jövő év april havában.

Rösler Károly.

Ragályos kór a disznók között.

Lompérton, Sarmaságon és Ilosván a disznók között ragályos kór ütött ki, mi eddig is nagy károkat okozott.

(Szilágy.)

Egyleti mozgalmak

Választmányi ülés 1878. aprilis 1-én.

Tartott Báró Huszár Sándor alelnök elnöklete alatt. Jelen voltak: Szabó József alelnök, Báró Bánffy Dániel, Gróf Teleki Gusztáv, Paget János, Páll Sándor, Szentgyörgyi József, Csulak Dániel, Tompa Károly, Dr. Hintz György, egyleti pénztárnok és Walter Lajos, egyleti helyettes titkár.

52. Martius 4-ikén tartott ülés jegyzőkönyvének felolvasása, — a jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Szabó József, Csulak Dániel és Tompa Károly tagtársak kéretnek fel.

53. A kolozsvári orvos-természettudományi társulat értesítőjét küldi az 1877. évről, — a könyvtárba tétetik.

54. Ministerium 3626. sz. a. a közigazgatási bizottságokhoz közzgazdászati érdekeink nagyobb gondozása iránt intézett körrendeletnek egy másolati példányát tudomásvétel végett, küldi, — tudomásul szolgál.

55. Kolozsvári kereskedelmi és iparkamara az 1878. évi január hó 29-én tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyve, — tudomásul szolgál.

57. Ministerium 4342 sz. a. közli az egylettel, hogy békésmegyei gazdasági egylet pályázatot nyitott oly gazdák számára, kik gazdaságok területéhez képest a legtöbb lábas jószág-nak állandó birtoklását igazolják és azon óhajtsanak ad kifeje-

zést, hogy az egyesület is mi előbb hasonló czélú üdvös tevékenységét tenné feladatává, — a választmány a czél üdvös voltát beismeri és ha a körülmények megengedik, a példát utánozni kész.

58. Ministerium 23,470. sz. a. az egyletet véleményadásra felkéri az iránt, hogy az eddig külföldről hozott takarmány, fű, répa, konyhakerti és virágmagvak termelése mi módon lenne előmozdítható? — a vélemény fel fog terjesztetni.

59. Ministerium 3218 sz. a. felhívja az egyletet, hogy a csalán kísérletképeni termelését egy vagy más, a tárgy iránt érdeklődő gazdával kezdeményezni és a tett lépések, illetőleg az eredményről a ministeriumot értesíteni sziveskedjék, — tudomásul szolgál.

60. Maros-Tordamegyei alispán küld 11 darab birtokállományi kérdőíveket kitöltve, — feldolgozás végett a titkári hivatalhoz áttétetnek.

61. Aradi gazdasági egylet 1877. évi évkönyve, — tudomásul szolgál.

62. Ministerium 3488 sz. a. közli az egylettel a vérteti ismertető jeleit és az iratási módozatokat, — tudomásul szolgál.

63. Békésmegyei gazdasági egylet egy, az istállózási rendszernek leghelyesebb módja felett irandó rövid gazdasági munkára pályázatot nyit és a feltételeket az egylettel tudatja, — a lapban közölni fog.

64. Ministerium 5075 sz. a. tudatja, hogy Brassó, Háromszék és Fogarasmegyében a marhavész megszűnt, — tudomásul szolgál.

65. Marosvásárhelyi főkapitányi hivatal a küldendő piaczi árak bérmentesítésére előleget és az addig küldött, de a postahivatal által lefoglalt 8 levélnek 40 krnyi portójának megtérítését kéri, — az ügy elintézésével a helyettes titkár bízott meg.

66. Az első magyar általános biztosító társulat az 1877. évi kimutatást küldi, — tudomásul szolgál.

67. Sz. kir. Kolozsvár város tanácsa 2016 sz. a. küldi az egyletnek a ministeriumnak a kerti ipar előmozdítása ügyében, a kerttelepek megnevezésére és az azokra vonatkozó adatok megjelölésére szolgáló kérdő ívet kitöltés végett, — kitöltve a nevezett tanácsnak átküldetik.

68. Ministerium 6160 sz. a. felkéri az egyletet, hogy a küldendő 15 kilo Lentoviczi répamagot a termelők közt kioszsa idején a termés eredményéről jelentést tegyen, — ki fog osztatni és annak idejében a termés eredményéről jelentést tétetni.

70. Szabó József tagtárs a kolozs-monostori gazdasági tanintézetben tartott félévi vizsgákról a bizottság nevében jelentti, hogy a vizsgák jó sikerrel lettek bevégezve és örvendetes haladás észrevehető. Kivánatosnak tartaná, hogy az ösztöndíjak csak is oly növendékeknek adományoztassanak, a kik jeles osztályzatot kimutatni képesek, — a jelentés tudomásul vétetik és a tett indítvány az ösztöndíjasok kijelölésénél tekintetbe fog vétetni.

71. Egyleti pénztárnok jelenti, hogy a mártiusi bevétel 2961 frt 96 kr. a kiadás pedig 2406 frt 37 krt tett, — tudomásul szolgál.

Hitelesítik:
Szabó József, s. k.
Csulak Dániel, s. k.
Tompá Károly, s. k.

Báró Huszár Sándor,
egyleti alelnök.
Walter Lajos,
egyleti helyettes titkár.

Vidéki gazdasági tudósítások.

Ó-Rodna, 1878. márcz. 29.

Telünk itt deczember 26-án beköszöntött és csaknem folytonos hóhullás mellett ez ideig tart, csak e héten szabadultak meg Radnán alól a délnek fekvő oldalak a hótömegektől, Rodnán feljül a Valea Vinulujnál a hó még eddig egy méternyi, a bányánál pedig másfél méternyi magasságra fekszik. Éjjel még mindig fagy és 8 egész 12 foknyi R. hidegünk van, mely hideg egész télen át átlagosan ugyan az vala, kevés kivétellel, mikor 20 fokig leszállt. Beálló esőnél e nagy hótömegek miatt vízáradásoktól kell félnünk, ezen itt is 30 év óta nem tapasztalt rendkívüli időjárás miatt csak is 3—4 hét múlva lehet majd a szántást megindítani; a csak 72 kilométer távolságra fekvő Beszterce környékén a szántás 1 hét múlva kezdhető leend. Marhaáraink darabonként: ökrök 65 frtól 180 frtig, tehének 40 frtól 70 frtig, juhak 6 frtól 8 frtig, kecskék 5 frtól 7 frtig.

Miálovich Győző.

Galacz (Teke völgye), 1878. martius 27.

Kedvező ősz, jó tél után a mezei munka e hó 25-én zab, tavaszszünettel kezdetét vette; mit a mára virradólag hullott, meglehetősen vastag hólepel félbe szakított. A növényélet helyt áll. Vetéseink jól teleltek, még eddig, kis mértékben szenvedtek, e hó folyama alatt szünet nélkül tartó szelek által. Teljes reményünk van jó gabona, gyümölcstermés és a szürethez. A nép, egy pár jobb modú szász község kivételével, nélkülöz, mondhatni éheznek; a múlt évben termett csekély gabonája rég elfogyott és így a roppant pénzsűke mellett is, vételre van utalva. A szomszéd Beszterce, Teke városok piacán egy hectoliter buza ára 8 frt 50 kr.; törökbuza 6 frt 50 kr.; zab 3 frt.; rozst, árpát alig lehet látni. Az igavonó marha létszáma óriásilag megapadt; a még meglevők egészségesek; takarmányunk fogyatékán van.

Szántó Károly,
gazdatiszt.

Gyulafehérvár, 1878. ápril 2.

Telünk általában kedvező lefolyású volt, mindazonáltal őszi vetéseink csak közepes állást mutatnak, legelők és rétek jó állapotban vannak. Szőlőnk, melynek munkálata megkezdődött igen jól telelt és szép reménnyel kecsegtet; a mártiusi hó és hideg a kifedéseket kisé megromgálta, a tehének és juhok ellése végefél jár. Igavonó marháink egészségesek.

Rösztler Károly.

Kolozsvár, 1878. ápril 1.

Ma este 6 órakor ritka és szép természeti tüneményt láttunk. Épen naplemente tájt erős villámlások közt, oly dörgő-csattogó vihar vonult délnyugatról-északkelet felé, milyen nyár elején is számot tett volna. A lemenő napot elfedő viharos felhők gyönyörű rózsaszínből égtek; nem sokára apró jégdara kezdett hullani és egy rövid óra alatt mindennek vége volt; utána szépen kitisztult.

Sz. S.

Piaczi árainkat illetőleg

megjegyezzük, hogy Beszterce, Brassó, Déva, Erzsébetvaros, Fogaras, Gyula-Fehérvár, Nagy-Enyed, Segesvár, Szamosújvár és Torda újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk, a dévai gabnaárak 100 kilogrammonként vannak jegyezve.

— A hectoliter árának átszámítása a régi mértékre nagyon egyszerű: az összeg egy tizedrészét leütve, a maradék a gyakorlat igényeihez képest elég pontosan három véka árának felel meg. P.o. buza hectoliterje 800 kr., leütve a tizedrészét, 80 krt, marad 720. kr., mint három véka, tehát 240 kr., mint egy vékának ára!

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.

Hirdetések.

PéNZ-KÖLCSÖNÖKET

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra 1000 frtól kezdve bármily magas összegig 5 és 6% kamat mellett törlesztésre és 5000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölők, bővebb felvilágosítással készséggel szolgálok.

Bekeblezett terhek kifizetését szintén eszközölöm.

(6) (11—26)

Voith Gergely,

Kolozsvárt, párisutca, 19. sz. saját ház.
(Értekezhetni személyesen vagy posta útján naponta d. u. 1—4 óráig)

CSIKY IMRE

(9.) Kolozsvárt. (10—12.)

Ajánlja már 13 év óta jó hirben álló és elismerésben részesült első rendű valódi **Erfurti vetemény, virág** és igen kitűnő **gazdasági magraktárát**. Együttal figyelmezteti a t. gazdaközönséget, ha valami vető magja vagy eladó, vagy bizományba kiadó volna legyen szives azt levél útján, vagy személyes megkeresés alkalmával tudomáéára hozni.

(21.) **EGY** (1—3.)

31 éves, nőtlen az élet mezején tanulmányozott **mezeigazda**, ki a jogi szám- és könyvvezetésben teljesen jártas, a magyar és oláh nyelvet beszél — **alkalmazást keres**. Feltételei: teljes ellátás, 300 forint évi fizetés és 6—8 darab baromtartási jog élvezete. Bővebb felvilágosítással szolgál e lap szerkesztősége.

Hirdetés.

A **zám** gyümölcsfa- és szőlőiskolában mindennemű gyümölcsfa, névszerint 6—8 éves magastörzsű alma, cseresznye, dió, továbbá körte gulaalakban nevelve, kitűnő szőlővessző és több más művelési növény nagy választékban és készletben eladó. Bővebb felvilágosítással szolgál

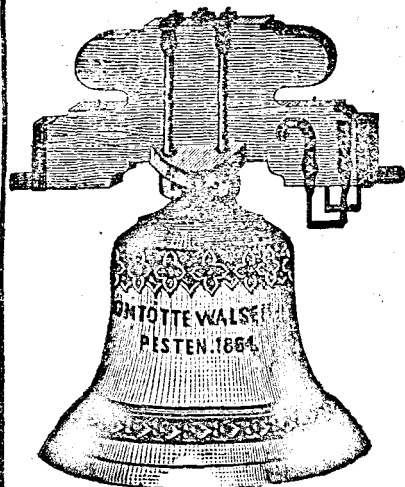
(16.) (6—6.) A jószág igazgatóság.

Zám

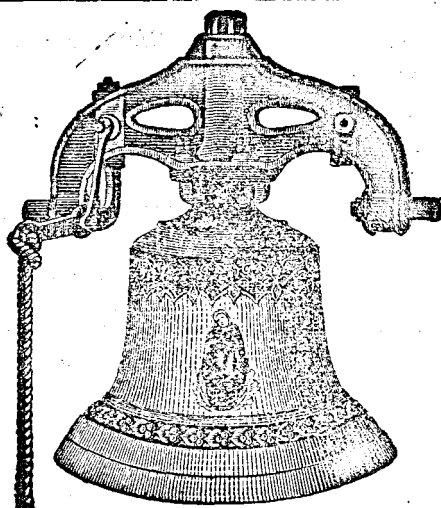
posta és vasúti állomás

Tömlő-orsók, kovács-fúvók, takaró-ponyvak, tized mérleg és sulyok.

kerti- és kézi fecskendők, tüzi vedrek, pemeté, toló- és mászó létrák

Harangok
fa és vaskalappal.
Tűzoltó szerelvények.
Borlehúzó gépek
teljesen felszerelve.
Gummi és kender tömlők, gummi köpenyek.
Szivattyus és házi
kutak, azonkívül

rugany-mérga és gúttárgya árak minden czélra, nevezetesen lapok, szellentyűk, zárkarikák, zsinórok

szerező és javító műhelye; elvállal kutak, gépek és vízvezetések berendezését és javítását (14-52.) (3.)

WALSER FERENCZ első magyar gép- és tűzoltó szerek gyára, harang és ércöntöde Budapesten, főkraktár Kolozsvártt, bel-monostor utca 12. szám.

villanyos házi és szoba-távirádák, vezetékek tűzoltó egyletek részére

Piaci árak.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	alegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszterce	febr. 27.	840	650	—	—	300	625	240	75	300	28
Brassó	mart. 15.	950	700	615	570	285	530	220	130	360	36
Csik-Szereda	mart. 27.	1025	900	700	525	350	575	280	100	175	28
Décs	apríl. 2.	760	690	630	—	255	600	340	100	200	30
Déva	dec. 23.	1100	700	950	—	860	720	260	180	220	36
Erzsébetváros	mart. 26.	900	700	675	—	350	600	300	160	300	34
Fogarasz	jan. 25.	900	880	720	—	300	600	220	130	350	34
K.-Fehérvár	mart. 22.	900	810	640	—	326	630	380	170	310	40
Sy.-Sz.-Miklós	mart. 23.	950	700	650	550	275	590	130	70	—	28
Kolozsvár	apríl. 4.	845	—	618	—	310	618	240	140	300	40
M.-Vásárhely	mart. 28.	900	750	650	560	525	650	300	100	350	34
Nagy-Enyed	jan. 24.	850	675	550	—	280	525	240	80	180	32
N.-Szében	apríl. 2.	960	830	680	600	320	670	180	110	320	36
Szegesvár	febr. 21.	930	700	650	—	280	600	150	90	180	32
Sz.-Sz.-György	apríl. 1.	940	900	630	450	330	560	250	150	250	34
Szamosújvár	febr. 11.	930	675	605	—	260	640	360	70	400	30
Sz.-Régen	mart. 28.	850	650	612	—	290	700	300	160	230	34
Sz.-Újvárhely	apríl. 2.	1050	840	750	—	300	665	180	40	180	28
Torda	jan. 27.	850	700	650	400	250	550	250	36	320	36
V.-Hunyad	mart. 30.	920	800	720	—	300	620	180	100	200	36

Mellékletek

100 darabonként 1-forint 40 kr-ával számítottak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelő minden külön díj nélkül tetés szerint akárhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda“ hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	széri hirdetésnél										
	fizetendő forint										
	1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24	1-30	1-36	1-42	1-52	
10/16 v. egész oldal	8	24	45	85	120	160	180	200	220	260	
9/16 v. fél „	4	12	23	43	60	80	90	100	110	130	
7/16 v. negyed „	2	6	12	22	30	40	45	50	55	65	
5/16 v. nyolcad oldal	1-50	1-50	8	12	16	22	24	26	28	33	
1/16 v. tízenhatod „	1	3	4	6	8	11	12	13	14	17	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és

lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.